

KURTULUŞ SAVAŞI'NA HAZIRLIK DÖNEMİ

Kuvay-ı Milliye Hareketinin Başlaması ve Batı Cephesi'nin Kurulması

Kuvay-ı Milliye birliklerinin kurulmasında;

- Osmanlı Devleti'nin Birinci Dünya Savaşı'ndan yenik çıkması ve Mondros Ateşkes Anlaşması uyarınca Türk ordusunun terhis edilmesi
- Osmanlı hükümetlerinin Türk halkının can ve mal güvenliğini koruyamaması
- İtilaf Devletleri'nin Mondros Ateşkes Anlaşması'nın hükümlerini tek taraflı uygulayarak Anadolu'yu yer yer işgal etmeleri

gibi nedenler etkili olmuştur.

İşgallere karşı ilk silahlı direniş hareketi Güney Cephesi'nde (Dört Yol'da) Fransızlara karşı başladı.

Kuvay-ı Milliye birliklerinin kaldırılmasında;

- İşgalleri kesin olarak durduramamaları
- Hukuk devleti anlayışına ters davranarak suçlu gördükleri üyelerini kendileri cezalandırmaları
- İhtiyaçlarının karşılanmasında zaman zaman halka baskı yapmaları
- S Anadolu'nun kesin olarak işgallerden kurtarılmak istenmesi

gibi nedenler etkili olmuştur.

Kuvay-ı Milliye'nin Milli Mücadeleye Sağladığı Yararlar ve Özellikleri

1. Yunan ordularının Anadolu'da rahatça ilerlemelerini engellemişlerdir.
2. Türk köylerini Rum ve Ermeni çetelerin saldırılarına karşı korumuşlardır.
3. İç ayaklanmaları bastırmışlardır.
4. Düzenli ordunun kurulması ve teşkilatlanması için zaman kazandırmışlardır.
5. Kuvay-ı Milliye birlikleri arasında ilişki az olup, kendi bölgelerini kurtarmaya çalışmışlardır. Ayrıca, Milli Mücadele'nin ilk silahlı direniş gücü olmuşlardır.
6. Ulusal bilincin uyanmasını sağlamışlardır.

Genelgeler ve Kongreler

Havza Genelgesi

Mustafa Kemal 28 Mayıs 1919'da mülki ve askeri amirlere gönderdiği genelgeyle;

- Büyük ve heyecanlı mitinglerle işgallerin protesto edilmesi
- Gösteriler sırasında düzenin korunmasına dikkat edilmesi ve Hristiyan halka karşı saldırı ve düşmanlık yapılmaması
- Büyük devletlerin temsilcilerine ve İstanbul Hükümeti'ne uyarı telgraflarının çekilmesi

gibi isteklerde bulunmuştur. Havza Genelgesi'nden sonra Anadolu'nun birçok yerinde işgalleri ve işgalcileri protesto eden mitingler düzenlendi. Bu durum Havza Genelgesi'nin etkili olduğunu göstermektedir.

Amasya Genelgesi ve Esasları

1. Vatanın bütünlüğü, milletin bağımsızlığı tehlikededir.

Bu maddeyle;

- Kurtuluş Savaşı'nın gerekçesi belirtilmiştir.
- Resmi bir belgeyle vatanın içinde bulunduğu kötü durum millete duyurulmuştur.
- Bölgesel kurtuluşu çare olarak gören vatanseverlere uyarı yapılmıştır.
- Vatanın kurtuluşu için milletçe birlik ve beraberlik içinde çalışmaların yapılmasının gereği ortaya konulmuştur. Böylece Türk milleti ulusal bağımsızlık ve egemenlik mücadelesine çağırılmış, işgal güçlerine karşı çıkmıştır.

2. İstanbul Hükümeti üzerine aldığı sorumluluğu yerine getirememektedir. Bu durum milletimizi yok duruma düşürmektedir.

Bu maddeyle;

- İstanbul Hükümeti'ne ilk defa karşı çıkılarak görevini yerine getiremediği millete duyurulmuştur.
- Kurtuluş Savaşı'nın gerekçelerinden biri de İstanbul Hükümeti'nin millete karşı görevini yerine getirememesi olarak açıklanmıştır.

3. Milletin bağımsızlığını yine milletin azmi ve kararı kurtaracaktır.

Bu maddeyle;

- Kurtuluş Savaşı'mızın yöntemi belirtilmiştir.
- Yönetim şeklinin değiştirileceği ima edilmiştir.
- Millet egemenliğinden ilk defa Amasya Genelgesi'nde bahsedilmiş ve milli egemenlik için ilk adım atılmıştır.

- Kurtarıcı olarak padişah, halife ve manda yönetiminin yerini milliyetçilik duygusu almıştır.
- Türk inkılâbının evrensel bir nitelik taşıdığı ortaya konulmuştur.
- Hem padişaha hem de işgalci güçlere isyan edilmiştir.

4. Ulusun durumunu ve davranışını göz önünde tutmak ve haklarını duyurmak için her türlü tesir ve kontrolden uzak ulusal bir heyetin oluşturulması gereklidir.

- Kurtuluş Mücadelesi kişisellikten çıkarılarak kurumsallaştırılmaya çalışılmıştır.
- Mustafa Kemal Paşa, yeni bir parlamentonun (TBMM) toplanmasını ve bu kurulun kesinlikle ulusu temsil etmesini istemiştir.

Ancak Osmanlı hanedanının ülkede tek egemen güç olduğunu kafalarından atamayan kişiler Osmanlı anayasasına göre seçim yapılmasını ve padişahın emriyle Mebuslar Meclisi'nin toplanmasını istemişlerdir. Nitekim TBMM'nin açılmasından önce Osmanlı Mebuslar Meclisi toplanmıştır.

5. Anadolu'nun her bakımdan en güvenli yeri olan Sivas'ta milli bir kongre toplanacaktır.

- Milli bir kongre toplanarak milli birlik ve beraberlik sağlanmak istenmiş, ulusal cemiyetlerin birleştirilmesi düşünülmüştür.
- Türk milletinin geleceğinin Anadolu'nun her tarafından gelecek delegelerle belirlenmesi düşünülmüştür.
- İstanbul Hükümeti'ne karşı milli bir hükümetin kurulmasına ortam hazırlanmıştır. Nitekim, Sivas Kongresi'nde Temsil Heyeti'nin yetkileri genişletilerek hükümet görevini üstlenmesi bunun bir sonucudur.

6. Bütün sancaklardan halkın güvenini kazanmış üç delegenin olabildiğince çabuk Sivas'a yetişebilmesi için hemen yola

çıkarılması gerekmektedir. Sivas Kongresi'ne katılacak temsilciler Müdafaa-i Hukuk, Redd-i İlhak ve Belediyelerce seçilecektir.

- Kararların halkın istekleri doğrultunda alınması amaçlanmıştır. Ayrıca ulus iradesine saygılı olunacağı ortaya koyulmuştur.
- Milletin güvenini kazanmış, Milli Mücadele taraftarı kişilerin seçilmesine çalışılmıştır.
- Milli cemiyetler ve yerel idareler etkin duruma getirilmiştir.

7. Herhangi bir kötü durumla karşılaşılabilceği düşünülerek bu genelge ulusal bir sır olarak tutulmalı, delegeler gerekli görülen yerlerde değişik adlarla yolculuk yapmalıdır.

Bu karar ile Milli Mücadele başlama aşamasında İtilaf Devletleri, azınlıklar ve İstanbul Hükümeti'nden saklanmaya çalışılmıştır.

Erzurum Kongresi

Doğu Anadolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti tarafından düzenlenen Erzurum Kongresi'nin toplanmasında;

- Mondros Ateşkesi'nin 24. maddesine göre; doğu vilayetlerinin İtilaf Devletleri'nin tehdidi altına girmesi
- Doğu bölgelerinde kurulması planlanan Ermeni Devleti'ni engellemek

gibi nedenler etkili olmuştur.

Erzurum Kongresi Kararları ve Önemi

1. Milli sınırlar içinde vatan bir bütündür, asla parçalanamaz.

- Erzurum Kongresi'nin bu maddesi Misak-ı Milli'de de yer almıştır. İlk defa milli sınırlardan bahsedilmiştir.

- Türk vatanının bölünmez bir bütün olduğu ilan edilerek topraklarımızı işgal etmek isteyen güçlerin emperyalist oldukları belirtilmiştir.
- Bütün Türk ulusunu ve memleketlerini ilgilendiren ulusal bir karar alınmıştır.

2. Her türlü yabancı işgal ve müdahalesine Osmanlı Devleti'nin dağılması halinde millet birleşerek karşı koyacaktır.

Bu kararlar; işgalci güçlere karşı güç oluşturmak için Doğu illerindeki yararlı cemiyetler Doğu Anadolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin bünyesinde toplanmıştır.

3. Osmanlı Hükümeti vatanın bağımsızlığını sağlayamaz ve koruyamazsa geçici bir hükümet kurulacaktır. Bu hükümet milli kongre tarafından seçilecektir. Kongre toplanmış değilse, bu seçimi Temsilciler Kurulu yapacaktır.

- İlk defa yeni bir hükümetin kurulmasından bahsedilmiştir.
- Herhangi bir şekilde Doğu Anadolu'nun gözden çıkarılması halinde doğuda kurulacak geçici hükümet, yürürlükteki yasalara göre devlet işlerini sürdürecektir. asker-sivil tüm makamlar ve memurlar bu geçici yönetime bağlı olacaktır.
- Anadolu'da ulusal bir devletin yürütme gücü olan ulusal bir hükümet kurma konusundaki niyet ve inanç ortaya konulmuştur.

4. Osmanlı ülkesinin bütünlüğünün ve ulusal bağımsızlığının sağlanması, saltanat onurunun ve hilafetin korunması için milli kuvvetleri etkili, milli iradeyi hakim kılmak temel ilkedir.

- Millet egemenliğinin koşulsuz olarak gerçekleştirileceği belirtilmiştir.
- Kuvay-ı Milliye adını taşıyan teşekküllerin milli iradeyi hakim kılacağı açıklanmıştır.

- Padişahın korunması kongrede kabul edilmiştir.

5. Hristiyanlara siyasi ve toplumsal dengemizi bozacak şekilde yeni birtakım ayrıcalıklar verilmesi kabul edilmeyecektir. Ancak Osmanlı yasalarıyla ülkemizdeki azınlıklara verilen mal, can ve namus güvenliğine tamamen saygılı kalınacaktır.

6. Manda ve himaye kabul olunamaz.

Bu maddeyle, Mondros Ateşkesi'nden sonra Anadolu'da ve İstanbul'da bazı çevreler Amerikan, bazı çevreler de İngiliz mandasını istemekteydi. Manda ve himaye fikri ilk defa Erzurum Kongresi'nde reddedilmiştir. Herhangi bir devletin himayesinin kabul edilemeyeceği ve Türk ulusunun koşulsuz bağımsız olacağı belirtilmiştir.

7. Ulusal irade ve toplanan ulusal güçler padişahlık ve halifelik makamını kurtaracaktır.

Ulusal egemenlik anlayışına ters düşen bu kararın alınmasının temel nedeni halkın padişah ve halifeye bağlılığının devam ediyor olmasıdır.

8. Mebuslar Meclisi'nin derhal toplanmasına ve hükümetin yaptığı işlerin milletçe kontrolüne çalışılacaktır.

- Bu karar ulus egemenliğine önem verildiğini göstermektedir.
- Mebuslar Meclisi'nin açılması istenmiş ve İstanbul Hükümeti'nin faaliyetleri denetim altına alınmaya çalışılmıştır.

9. Ulusal bağımsızlığımıza saygılı ve ülkemizi ele geçirme amacı taşımayan herhangi devletin teknik, sanayi ve ekonomik yardımı kabul edilebilir.

Bu maddeyle; Erzurum Kongresi'nde yalnızca iç politikayı ilgilendiren ilkeler değil, bazı dış politika ilkeleri de belirlenerek ilan edilmiştir. Bu da Erzurum Kongresi'nin meclis gibi hareket ettiğini göstermektedir.

Sivas Kongresi ve Önemi

1. Erzurum Kongresi kararları bazı değişiklik ve ilavelerle kabul edilmiştir.

Bu maddeyle; Erzurum Kongresi kararları milli bir kongre tarafından onaylanarak bütün ulusa maledilmiştir. Erzurum Kongresi kararları bölgesellikten çıkmıştır.

2. Ulusal direnmeyi gerçekleştirmek için kurulan dernekler "Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti" adıyla birleştirilmiştir.

- Ulusal güçler birleştirilerek yönetimi tek elde toplanmıştır. Yine bu kongrede Milli Mücadele liderini (Mustafa Kemal Paşa) bulmuştur.
- Sivas Kongresi'ne katılan Türk ulusunun temsilcileri işgalcilere karşı ayrı ayrı yapılan savunma yerine milletçe savunma ve direnme kararı almıştır.

3. ABD veya İngiltere'nin koruyuculuğu (mandası) reddedilmiştir.

Amerikan mandası Sivas Kongresi'nde en fazla tartışılan konu olmuştur. Kongreye katılan 38 üyeden 25'i manda sistemini istemiştir. Ancak manda yönetimi ulusal bağımsızlığa ve egemenliğe ters düşmesinden dolayı Erzurum Kongresi'nden sonra bir daha reddedilmiştir.

4. Devletin ve milletin bağımsızlığı, vatanın bütünlüğü zedelenmemek kaydıyla herhangi bir devletten ekonomik yardım alınabileceği kabul edilmiştir.

5. Temsilciler Kurulu'nun yetkileri bütün vatani temsil edecek şekilde genişletilmiştir.

- Milli Mücadelenin yürütme yetkisi, ülke içinde ve dışında siyasi ve idari kararlar alabilme görevi Temsilciler Kurulu'na verildi.

Temsilciler Kurulu yürütme yetkisini ilk olarak Ali Fuat Paşa'yı Batı Anadolu Kuvay-ı Milliye Kumandanlığına tayin ederek kullanmıştır.

- Sivas Kongresi'nden sonra Temsilciler Kurulu İstanbul Hükümeti'ne bağlı olmadığını göstermek için Anadolu'ya atanan komutan ve valileri kabul etmemiş, yönetim açısından ilişkileri ve haberleşmeyi kesmiştir.

6. Osmanlı Mebuslar Meclisi'nin toplanması için çalışmalara devam edilmesi kararlaştırılmıştır.

Bu maddeyle; Osmanlı yönetimi ulus iradesiyle birleştirilmeye çalışılmıştır. Meclisin açılmasına çalışılması kongrenin ulus egemenliğine verdiği önemi göstermektedir.

Sivas Kongresi ülkenin çeşitli yerlerinden seçimle gelen delegelerin katılımıyla toplanmış milli bir kongredir.

Damat Ferit Hükümeti'nin İstifa Etmesi

Sivas Kongresi'nden sonra harekete geçen Temsilciler Kurulu, Damat Ferit Hükümeti'yle mücadeleye karar verdi. Anadolu ile İstanbul arasındaki ilişkiler ve haberleşme kesildi (12 Eylül 1919). Bu gelişmeler karşısında çaresiz kalan Damat Ferit Paşa Hükümeti istifa etti (30 Eylül 1919). Yeni hükümeti Milli Mücadeleye karşı ılımlı olan Ali Rıza Paşa kurdu (2 Ekim 1919). Yeni hükümette görev alan kişilerin Türkiye'nin bütünlüğünü ve bağımsızlığını isteyenlerden oluşması Milli Mücadelecilerle ilişkilerin artmasına ve görüş alışverişine ortam hazırlamıştır.

Ali Rıza Paşa Hükümeti'yle Temsilciler Kurulu Arasındaki İlişkiler ve Amasya Görüşmeleri

20 - 22 Ekim tarihleri arasında yapılan görüşmelere Temsilciler Kurulu adına Mustafa Kemal Paşa, İstanbul Hükümeti adına Bahriye Nazırı Salih Paşa katıldı. İki taraf arasında şu konularda karara varıldı:

- 1. Türk vilayetleri düşmana terk edilmeyecek, hiçbir şekilde manda ve himaye kabul edilmeyecek, Türk vatanının bütünlüğü ve bağımsızlığı korunacaktır.**
- 2. Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti, hukuki bir kuruluş olarak İstanbul Hükümeti'nce tanınacaktır.**
- 3. Meclis-i Mebusan'ın İstanbul'da toplanmasının güvenlik açısından uygun olmadığı kabul edilecektir.**

Amasya'da anlaşmaya varılamayan tek konu, yapılacak seçimlerden sonra Meclis-i Mebusan'ın nerede toplanacağı idi. Mustafa Kemal Paşa İstanbul'da toplanacak Mecliste ulusal iradenin hür olarak ortaya konulamayacağı ve milli kararların alınamayacağı inancındaydı. Mustafa Kemal Paşa'nın haklılığı İstanbul'un İtilaf Devletleri tarafından resmen işgal edilmesiyle ortaya çıkmıştır (16 Mart 1920).

Son Osmanlı Mebusan Meclisi'nin Toplanması ve Misak-ı Milli Kararları

Hazırlıklar tamamlandıktan sonra 12 Ocak 1920 İstanbul'da Osmanlı Mebuslar Meclisi toplanarak çalışmalarına başladı. 28 Ocak 1920'de Meclis-i Mebusan gizli oturumda Türk milleti için çok önemli olan Misak-ı Milli'yi kabul etmiştir.

Misak-ı Milli Kararları

- 1. Osmanlı Devleti'nin Mondros Mütarekesi'ni imzaladığı 30 Ekim 1918 tarihinde düşman ordularının işgali altında bulunan Arap memleketlerinin durumu, halkın serbestçe vereceği oya göre belirlenmelidir. Bu mütareke hududu içinde Türk ve İslâm çoğunluğu bulunan toprakların tümü, hiçbir şekilde ayrıcalık kabul etmez bir bütündür.**

- Vatanın bölünmez bütünlüğü Mebuslar Meclisi'nde kabul edilerek belirlenen sınırlar içindeki toprakları işgal eden devletlerle mücadele edileceği ortaya konulmuştur.

2. Halkın oyları ile anavatana katılan üç sancakta (Elviye-i Selase: Kars, Ardahan, Batum) gerekirse halkoyuna başvurulmalıdır.

3. Türkiye ile yapılacak barışa bırakılan Batı Trakya'nın hukuki durumunun tespiti de halkın tam bir özgürlükle vereceği kararlara uygun olmalıdır.

4. Hilâfet merkezi ve Osmanlı Devleti'nin başkenti olan İstanbul ile Marmara Denizi'nin güvenliği her türlü tehlikeden korunmalıdır. İstanbul ve Çanakkale Boğazlarının dünya ticaret ve ulaşımına açılması konusunda bizimle diğer ilgili devletlerin birlikte vereceği kararlar geçerlidir.

5. İtilaf Devletleri ve bazı ortakları arasında kararlaştırılmış olan anlaşma esasları dairesinde azınlıkların hakları, komşu memleketlerdeki Müslüman halkın aynı haklardan yararlanmaları şartıyla tarafımızdan kabul edilecektir.

- Devletlerin ve milletlerin eşitliği ortaya konulmuştur. Türkiye'deki azınlıklara verilebilecek hakların ölçüsü belirtilmiştir.
- Komşu memleketlerde kalan Müslüman halkın hakları korunmaya çalışılmıştır.

6. Milli ve iktisadi gelişmemizi sağlamak amacıyla tam bir serbestiyet sağlanması, siyasi, adli ve mali gelişmemize engel olan sınırlamaların kaldırılması gerekir. Hissemize düşecek borçların ödenmesi de bu esasa aykırı olmayacaktır.

- Osmanlı Devleti'nin Avrupalı devletlere vermiş olduğu siyasi, adli, mali imtiyazlara (kapitülasyonlara) ilk defa karşı çıkmıştır.

- Türkiye'nin gelişmesi ve güçlenmesini engelleyen faktörler ortadan kaldırılmaya çalışılmıştır.

Son Osmanlı Mebusan Meclisi'nin Misak-ı Milli'yi kabul ve ilan etmesi, İstanbul'un ulusal hareketi benimsediğini ve Meclis kararıyla bunu hukuken sağladığını ortaya koymuştur.

İstanbul'un Resmen İşgali ve Mebusan Meclisi'nin Dağıtılması

Osmanlı Mebuslar Meclisi'nin açılmasına ses çıkarmayan İtilaf Devletleri, Mebuslar Meclisi'nin açılmasıyla hükümet ve padişahın yönetime egemen olacağını umuyorlardı.

Ancak kendi istek ve görüşlerinin dışında kararların çıkması üzerine İtilaf Devletleri, tavırlarını değiştirerek müdahaleye başladılar. İtilaf Devletleri 15 Mart'ta 150 kadar aydını tutukladıktan sonra 16 Mart 1920'de İstanbul'u resmen işgal ettiler.

İstanbul'un Resmen İşgalinin Sonuçları

- İstanbul'un işgali Mustafa Kemal Paşa'yı görüşlerinde haklı çıkarmıştır.
- İtilaf Devletleri'nin İstanbul'u resmen işgal etmeleri, Mustafa Kemal Paşa'ya Ulusal Mücadeleyi padişah adına yürüttüğünü söyleme olanağı sağlamıştır.
- İstanbul'dan kaçan aydın, asker ve milletvekilleri Milli Mücadeleye ve daha sonra açılacak olan TBMM'ye katıldılar. İstanbul'un işgali Anadolu hareketine katılımları artırmıştır.
- Padişah dört ay sonra tekrar seçim yapmak üzere Meclisi 11 Nisan 1920'de feshetti.

- İtilaf Devletleri'nin Mebuslar Meclisi'ni kapattırmaları milli iradeyi yok etmeyi amaçladıklarını göstermektedir.
- Osmanlı Mebusan Meclisi'nin kapanması, Mustafa Kemal Paşa'ya Ankara'da TBMM'yi açma olanağı sağlamıştır.